

Tékozló remény Nikolai Abramov:
Kétszer harminchárom
Válogatott versek vepsze
és magyar nyelven
Bp., 2010.

A Finnugor Népek Világkongresszusának Magyar Nemzeti Szervezete, egészen friss és újszerű kiadványt jelentetett meg a közelmúltban, éspedig a vepsze költő, Nikolai Abramov *Kétszer harminchárom* című verskötetét.

A mintegy 8240 lélekszámú vepsze nép az Orosz Föderáció északnyugati részén, a Karjalai Köztársaság területén él. A vepsze nyelv a finnugor nyelvcsalád balti finn ágához tartozik, közel 5753-an beszélik. Az északi, a déli és közép vepszék néprajzi és nyelvészeti szempontból különböznek egymástól. Ez utóbbi, tehát a közép vepsze csoport nyelvjárását vette alapul az a tudóstársaság, amely az 1920-as évek elején, a finn nyelv mintájára megteremtí a latin betűs vepsze írásbeliséget, amit aztán nem sokkal később, 1937-ben betiltanak. A vepsze nyelv 1989-ben születik újjá, s bár 2009-ben az UNESCO *A világ eltűnő nyelveinek atlaszába* sorolja, a vepszék dacolva a körülményekkel, iskolát, irodalmat, színházat, filmet teremtenek. Békés harcot vívnak a passzív magatartás ellen, az önbeteljesítő (politikai) jóslattal szemben új utat törnek a jövő számára: megismerni kívánják a világot és ismertté tenni magukat a világ előtt.

A vepsze irodalom első *írott*, vepsze nyelvű verskötete Nikolai Abramov (1961) nevéhez fűződik. A költő, műfordító, újságíró, színész és fotográfus munkásságát számos díjjal elismerték, írásait több nyelvre lefordították. Abramov orosz és vepsze nyelven ír és fordít. Eddig három kötete jelent meg, ezekből válogatta Nagy Katalin, a kötet fordítója a *Kétszer harminchárom* című könyv anyagát. A finnugor szépirodalmat kimagaslóan ismerő és fordító Nagy Katalint ebben a munkájában az ugyancsak vepsze születésű Bolotova Natalia segítette. A kétnyelvű válogatás hiánypótló mű, világirodalmi szinten is egyedülálló alkotás.

Abramov versei nem letisztultak, hanem tiszták, szubjektivitásukban is objektívek. Az olvasó számára üde világot mutatnak fel. Olyan világot, ahol a transzcendencia, a természet és a társadalom nem pusztán megfér egymás mellett, hanem sajátos egységet alkot. „Tetszenek a nyírfák, mint a lányok”; „Mint magot csipegeti a tyúk, / Szemezgetjük a szavakat...”; „A lelkem is otthon vár”. A költő nem választ és nem válogat az értelemkeresés intuitív és racionális formái között, felrúgja a megismerést segítő módszerek hierarchiáját. Ezt

a szabadságot egységre, komplexitásra törekvő szemlélete biztosítja a számára. Költészete éppen ezért olyan irodalmi élményt hordoz, amit az ezt a fajta egységet meghaladó vagy tagadó költészet nélkülöz. Az egység nem azonos a harmóniával, és a vers tere cseppet sem zárt tartomány: a gondolat, a képzelet végtelenségébe megtett szakadatlan, zilált kóborlásból születik. Így lesz a vers életszerű, mert gyakran kerülő utakon visz egyenesbe. „Életem dzsungelében tévelygek. / Engem a farkasok nem esznek meg”.

A természet isteni és emberi tulajdonságokkal, képességekkel, a tárgyvilág erkölcsi attribútumokkal van felruházva – úgy, ahogyan azok az emberi megismerés és tapasztalat számára megmutatkoznak. „Vajon rosszabb vagyok a tükörnél?” A kérdés lázadás is, ám nem az egység ellen, hanem az egységért: „Szerettem volna a tükröd lenni, / Örökkön-örökké téged nézni...”. A költő úgy akarja létre kelteni önmagát a másik számára, hogy a legközvetlenebb formában közli életérzéseit. „Rád emlékeztetnek a tavak”; „Miattad nem férek a bőrömbé...”.

Abramov verstémáinak középpontjában a modern ember létdrámája áll. Versei mintegy leltárba veszik mindazon emberi értékeket, amelyeket a költő a helyi és a globális kultúra között ingázva és egyensúlyozva, útszélen, szemétdombon vagy éppen a temetőben talál meg. A periférián ismer rá a Szerelemre is. „A vesztőhelyen / lefejezték / a Szerelmet is, (...) Akasztófára / kötötték / a Szerelmet is, (...) Itt, / a halál helyén / a Szerelmet / agyonlőtték (...) Egy örült gyűjtöget”. Értékteremtő költészet ott születik, ahol „az égbolton sok-sok rács” van és „földre fagy a falevél”; vagyis a teljes kiüresedésben, miként egykor: „Kezdetben vala a Szó, tudjuk, / Mindent utána soroltak”. Hiába van szél-tébe-hosszába meghódítva, kiismerve és kitáblázva a világot: a költő mindennap elesik, minden zsákutcát égbevivőnek lát, és minden éjszaka sötétjében a végső álmodat alussza. „Amikor úgy látszott, csupán egy rovás az élet, (...) / Vologya, újra hallgattam a hangodat. (...) / Még élek (...) / Tegye el mindenki a gyászkeretet”.

„Ma a versek is meghallhatnak (...) ötödik kerék lesz sorsuk” – írja a költő. És valóban, a homályba vesző világtörténelemben nem egyszer haltak meg a betűk, a szó ma is elszáll, ám a sírást, első és közös anyanyelvünket minden újszülött visszahozza világunkba. „Lassan véget ér az éj, / álmodnak az emberek ... / Csupán a gyertya és én, / ketten sírunk verseket”. Minden halva született hajnal figyelmeztet arra, hogy a kicsiknek szánt jelen a nagyokra kimért jövő.

Iancu Laura